

Zienswijze Nationale Windturbinebepalingen Leefomgeving

Onze zienswijze op de Notitie Reikwijdte en detailniveau planMER windturbinebepalingen van 15 februari 2022 bevat fundamentele kritiek op zowel de keuze van onderdelen die in het planMER onderzocht zouden moeten worden als de diepgang van de onderzoeken die de effecten van de bepalingen in beeld zouden moeten brengen. Onze kritiek richt zich op de een aantal aspecten: procedurele aspecten, gezondheid, geluid, referentiesituatie, slagschaduw en afstandsnormen. Bij lezing van het “PlanMER windturbinebepalingen leefomgeving” moeten wij helaas constateren dat de minister het merendeel van onze kritiek naast zich neerlegt zonder daarvoor deugdelijke argumenten te leveren.

We zullen hier niet alle bedenkingen herhalen, de meeste zijn immers onweersproken gebleven en louter een herhaling van zetten dient nergens toe. We beperken ons daarom tot enkele hoofdpunten. Voor de rest: lees onze zienswijze op de NRD nog een keer.

Gezondheid.

De gezondheid van de omwonenden blijft een ondergeschoven kindje. Duidelijker dan op pag. 11 van de Nota van toelichting (NvT) kan dat niet verwoord worden. Daar staan de verschillende gevolgen van windturbines voor de leefomgeving opgesomd, maar gezondheid ontbreekt in de lijst.

Nog steeds wordt gedaan of de gezondheidsaspecten volledig beschreven worden door de hoeveelheid hinder van windturbinegeluid. Waarom het uiterst ruime begrip hinder dit in bevredigende mate zou doen legt ook het planMER niet uit. Wel staat vast dat de gezondheid geen onderdeel uitmaakte van de onderzoeken die de hoeveelheid hinder hebben geïnventariseerd, en die de basis vormen voor de keuze van de hoeveelheid hinder als maat voor de gezondheidsrisico's. Hoe uit deze onderzoeken geconcludeerd kan worden dat 45 dB L_{den} windturbinegeluid voldoende bescherming zou bieden tegen gezondheidsklachten (NvT pag. 17) is ons een raadsel, en de NvT lost dat raadsel niet op.

Stoffen die vrijkomen door erosie van turbinebladen kunnen de gezondheid schaden. We noemen PFAS, Bisfenol A en microplastics. Op zee verspreidt een turbine per jaar 60 kg aan microplastics (RIVM 2021). Het planMER komt evenwel niet verder dan de verantwoordelijkheid voor de verspreiding van microplastics bij de producenten te leggen, en daarom is “*het bepalen van effecten voor de erosie van windturbinebladen (...) niet opportuun*”, aldus het planMER.. PFAS en Bisfenol A worden zelfs niet genoemd, noch in het planMER noch in de NvT. Het planMER redeneert als volgt: “*Erosie van windturbinebladen wordt niet meegenomen als variant of in de effectbeoordeling van dit planMER. Dit wordt nog onderzocht en valt onder ander beleid.*” Het planMER, dat toch claimt de actuele inzichten in de gezondheidseffecten van windturbines te leveren, laat hier die pretentie even varen.

Geluid

De minister blijft hardnekkig volhouden dat de jaargemiddelde eenheid L_{den}/L_{night} door Europa is geïntroduceerd om normen voor windturbinegeluid te stellen. Maar dit is in strijd met de feiten, L_{den}/L_{night} is niet voor normering bedacht maar voor inventarisatie van geluidshinder. Bovendien noemt de toelichting bij de bewuste EU-richtlijn L_{den} ongeschikt voor niet constante geluidsbronnen, niet voor

nationaal kritisch platform windenergie

windturbinegeluid dus. Geen enkel EU land hanteert dan ook voor windturbinegeluid een norm in de eenheden L_{den}/L_{night} .

De minister houdt eveneens vol dat de WHO in 2018 voor windturbinegeluid een norm van 45 dB L_{den} voorstelt. Een halve waarheid, want die 45 dB is een algemene norm waarboven gezondheidsrisico's te verwachten zijn. In het WHO-rapport staat nota bene dat L_{den} geen geschikte maat is voor windturbinegeluid (pag. 86). Toepassing vormt een belemmering voor onderzoek naar het effect van windturbinegeluid op de gezondheid van de omwonenden, aldus de WHO.

In 2009 deed de Inspectie van VROM onderzoek naar de in te voeren 47 dB L_{den} geluidsnorm. Dit zgn. HUF-rapport concludeerde dat deze norm noch Handhaafbaar, noch Uitvoerbaar was, en tot Fraude uitnodigt, en: *“De regeling draagt daarnaast onvoldoende bij aan het beoogde doel, namelijk het beschermen van omwonenden tegen geluidsoverlast. De regeling biedt geen generiek beschermingsniveau tegen slaapverstoring door piekbelasting en tegen cumulatie van geluid.”*, aldus het HUF-rapport. Het ministerie verzweg het rapport echter voor de Tweede Kamer die vervolgens de nieuwe normen goedkeurde. Ook nu praat het ministerie van I&W hier niet over in de planMER, dat wel uitgebreid de moeite neemt om allerlei nietszeggende open deuren in te trappen.

Waarom is het eigenlijk zo nodig om een norm in L_{den}/L_{night} te kiezen? De minister voert als enig argument het jokkertje aan dat de keuze op Europees beleid zou aansluiten. Of is het misschien de ruimte voor manipulatie die de norm aan de exploitant biedt? De norm valt namelijk alleen te handhaven aan de hand van door exploitant en fabrikant te leveren gegevens. Die gegevens blijken lang niet altijd te kloppen. Een andere vorm van manipulatie is zelfs usance geworden. Ieder jaar zo rond september krijgen de geluidsbureaus opdracht te berekenen hoeveel geluidsruijme al is geconsumeerd. Blijkt dat meer dan verwacht, dan schroeft men de productie wat terug. De burgers hebben dan in de voorgaande periode wel een hogere belasting ondervonden dan de norm bedoelt. Blijkt het minder dan verwacht, dan kan de exploitant in de laatste maanden nog even los gaan en krijgen de bureu alsnog te veel lawaai toegediend. Om op deze wijze de geluidsruijme volledig te kunnen benutten worden tegenwoordig de turbines stelselmatig te zwaar gekozen om met kunstgrepen precies op de jaarnorm uit te komen. Voor de exploitant betekent dat een gegarandeerde maximum stroomopbrengst, voor de bureu betekent dat gegarandeerde overlast gedurende een deel van het jaar.

Wij herhalen ons pleidooi voor een direct meetbare actuele norm. Zo'n norm is transparant en naleving kan op ieder moment gecontroleerd en eventueel gehandhaafd worden. Zo'n norm moet zoals praktisch overal in Europa gebeurt op het geluidsniveau van de omgeving gebaseerd zijn. Uit de NvT zou je dat ook opmaken. Die beschrijft immers verschillende soorten geluidklimaat die met lokale kenmerken samenhangen (pag.22). En het planMER stelt vast dat in een relatief stille omgeving het geluidklimaat door de realisatie van een windpark sterker verandert dan in een meer geluidbelaste omgeving (pag. 134). Je zou denken **het** argument voor een gedifferentieerde geluidsnorm die aangepast is aan het omgevingsniveau zoals dat bij ons voor 2011 gold: het nachtelijk niveau voor de nacht, plus 5 dB voor de avonduren, en plus 10 dB voor de dag. Nu kiest I&M voor eventueel lokaal te stellen maatwerk ruimer dan 45 dB L_{den} . Was 45 dB niet nodig wegens de gezondheidsrisico's, althans in de interpretatie van WHO (2018) van de minister? Volgens recente inzichten *“biedt 47 dB L_{den} nog steeds een acceptabel beschermingsniveau”* aldus I&M (NvT pag. 23), maar die inzichten worden niet genoemd en wij kennen ze ook niet. Een paar regels verderop komt de aap uit de mouw: *“De keuze voor een strengere normering (grenswaarde en standaardwaarde) zou onnodig negatieve effecten hebben op het plaatsingspotentieel, met gevolgen voor het halen van de duurzame energiedoelstellingen.”* Juristen hebben ons ooit uitgelegd dat maatwerk per definitie strenger is dan de generieke norm voorschrijft, en niet soepeler. Maar I&M doet het tegenovergestelde en maakt maatwerk scherper dan 45 dB L_{den} zelfs onmogelijk (NvT pag. 80), de omgekeerde wereld.

Referentiesituatie.

De minister doet het voorkomen of er met de voorgestelde windturbinebepalingen weinig verandert, en herhaalt de in onze zienswijze op de NRD bekritiseerde fout. Ja, de minister heeft gelijk als je gaat vergelijken met de situatie van na 2011, die verandert inderdaad niet door de planMER. Maar is dat juist niet de situatie waarvan de Raad van State zegt dat die onrechtmatig tot stand is gekomen? De regels van die situatie bestaan nu niet meer. En voor wie dit nog niet duidelijk genoeg is, is daar de eis van het Hof van Justitie van de EU in de Ierse zaak: *“een alsnog uit te voeren m.e.r. moet beginnen op het moment dat het onrechtmatig park er nog niet was”*. De referentiesituatie is dus niet de situatie van vlak voor de uitspraak van de Raad van State op 30 juni jl. maar de situatie van voor 1 januari 2011 toen het Activiteitenbesluit werd aangepast en de geluidsnorm werden versoepeld.

Opbrengst

Opvallend is het aantal keren dat planMER en NvT hun zorg uitspreken voor de consequenties van de milieuregels voor het bereiken van de klimaatdoelen en voor de stroomopbrengst en het businessmodel van de exploitanten van de windparken. Dergelijke afwegingen horen niet thuis in een rapport waarin onderzoek naar milieueffecten wordt beschreven.

Opvallend ook is de zorg voor de exploitanten die hun parken volgens de onrechtmatig verklaarde normen hebben ingericht. Vandaar, zo vermoeden wij, dat het planMER een vorm van maatwerk die geen maatwerk is invoert, zodat de oude 47 dB L_{den} norm nog steeds gehanteerd mag worden en alles bij het oude blijft. Windturbines zijn echter heel lucratief, ook als ze niet meer “optimaal” mogen opereren. En zeker exploitanten die na 1 juli 2021 willens en wetens het risico op scherpere normen hebben genomen hoeven we niet te ontzien. Nieuwe normen behoren voor alle parken te gelden zoals ook geldt voor de automobilisten die zich in 2020 ineens aan de 100 km/uur moesten houden.

Conclusie

- De geluidsnormen in de planMER berusten op essentiële punten op onjuistheden en halve waarheden, en dus zijn ze strijdig met de Algemene wet bestuursrecht en de SMB-richtlijn.
- De gezondheidseffecten van windturbines worden gereduceerd tot geluidshinder die volgens de minister misschien slaapverstoring veroorzaakt, zonder onderzoek naar mogelijke gezondheidseffecten aan te dragen, en zijn dus in strijd met de eisen van de SMB-richtlijn en de Algemene wet bestuursrecht.
- Vele hier niet herhaalde punten van kritiek in onze zienswijze op de NRD zijn eveneens onverenigbaar met de Algemene wet bestuursrecht en het Unierecht.
- Met het planMER solliciteert de minister naar een rechterlijke afwijzing van deze windturbinebepalingen, vergelijkbaar met de uitspraak van de Raad van State in 2011 die juist de oorzaak is van deze hele operatie.

Dr. J.H.F. Jansen, 20 november 2023
voorzitter Nationaal Kritisch Platform Windenergie
www.nkpw.nl